

Щодо розвитку конкурентоспроможності української медичної освіти у світовому просторі: нові можливості

*Мігенько Богдан Орестович¹, Мігенько Олександр Богданович²,
Мігенько Людмила Михайлівна³*

Опубліковано	Секція	УДК
03.04.2023	Освіта/Педагогіка	378.1:61(477)

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7707904>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Стаття присвячена дослідженню нових можливостей щодо розвитку конкурентоспроможності української медичної освіти у світовому просторі.

Встановлено, що з огляду на сучасні тенденції розвитку педагогічної науки дистанційне навчання, інтерактивні технології та особистісно-орієнтована освіта є сьогодні найактуальнішими для розвитку конкурентоспроможності української медичної освіти у світі.

Визначено, що дистанційна освіта – єдиний шлях і можливість продовження навчального процесу в умовах воєнного часу, особливості якої дозволяють знайти індивідуальний підхід до кожного студента, з огляду на специфіку сприйняття навчального матеріалу та середовища.

Зауважено, що суттєвим недоліком дистанційної форми навчання є відсутність невербальної комунікації та взаємодії. Однак, незважаючи на те, що такий формат навчання є незвичайним та містить певні недоліки, багатьом студентам подобається навчатися в такому режимі.

Зазначено, що мультимедійні технології сьогодні є одним із перспективних напрямків інформатизації освітнього процесу. Ефективність навчального процесу підвищується внаслідок ефективного використання сучасних інформаційних технологій у навчанні, зокрема завдяки одночасному наданню викладачем теоретичних відомостей та демонстраційних матеріалів з високим ступенем наочності.

Також встановлено, що зробити українську медичну освіту конкурентоспроможною у світі можуть: особистісно-орієнтована освіта, навчання як елемент дослідження, проблемне навчання, case-study метод, диференційоване навчання, тренінгові технології навчання, розвивальне навчання, інтегральна педагогічна технологія та гуманістичне виховання.

Зазначено, що впровадження сучасних підходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності української медичної освіти у світі, зближенню вітчизняної

¹ кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини медичного факультету, Тернопільський національний медичний університет, Тернопіль, майдан Волі, 1, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2192-7238>

² студент, Тернопільський національний медичний університет, Тернопіль, майдан Волі, 1, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6257-2133>

³ кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини, факультету по роботі з іноземними студентами, Тернопільський національний медичний університет, Тернопіль, майдан Волі, 1, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0893-2673>

вищої медичної освіти з європейськими освітніми системами, сприятиме підвищенню якості медичного обслуговування населення нашої країни.

Ключові слова: освіта, вища медична освіта, українська медична освіта, освітній процес, освітні технології, освітні методики, дистанційна освіта, особистісно-орієнтована освіта.

Regarding the development of the competitiveness of Ukrainian medical education in the world: new opportunities

Annotation. The article is devoted to the study of new opportunities for the development of the competitiveness of Ukrainian medical education in the world.

It has been established that, based on modern trends in the development of pedagogical science, distance learning, interactive technologies and personal-oriented education are today the most relevant for the development of the competitiveness of Ukrainian medical education in the world.

It was determined that distance education is the only way and the possibility of continuing the educational process in wartime conditions, the features of which allow finding an individual approach to each student, based on the specifics of the perception of educational material and the environment.

It was noted that a significant disadvantage of distance education is the lack of non-verbal communication and interaction. However, despite the fact that this format of study is unusual and has its own difficulties, many students like to study in this mode

It is noted that today multimedia technologies are one of the promising directions of informatization of the educational process. Increasing the effectiveness of the educational process due to the effective use of modern information technologies in education occurs due to the simultaneous provision of theoretical information by the teacher and the demonstration of demonstration materials with a high degree of clarity.

It was also established that the following can make Ukrainian medical education competitive in the world: personal-oriented education, learning as an element of research, problem-based learning, case-study method, differentiated learning, training learning technologies, developmental learning, integrated pedagogical technology and humanistic education.

It is noted that the introduction of modern approaches will contribute to increasing the competitiveness of Ukrainian medical education in the world, the convergence of national higher medical education with European educational systems, and will contribute to the improvement of the quality of medical care for the population of our country.

Keywords: education, higher medical education, Ukrainian medical education, educational process, educational technologies, educational methods, distance education, personal-oriented education.

Вступ

Сучасними тенденціями розвитку вищої медичної освіти є глобалізація через уніфікацію освітніх програм для студентів з метою поширення інтернаціоналізації вищої освіти, забезпечення її мобільності, а також інтеграція української медичної освіти у світовий освітній простір.

Підвищення якості професійної підготовки майбутніх лікарів відповідно до світових та загальноєвропейських стандартів для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної вищої медичної освіти, оптимізації умов для міжнародної мобільності студентів-медиків та розширення можливостей українських медичних спеціалістів на

внутрішніх і міжнародних ринків праці також зумовлено проголошенням Україною курсу на євроінтеграцію.

Мета цієї статті – дослідити нові можливості щодо підвищення конкурентоспроможності вітчизняної вищої медичної освіти у світовому освітньому просторі.

Теоретичну основу статті становлять праці вітчизняних та іноземних науковців, серед яких: А. Амерханова [6], О. Андріянова [1], О. Бейсенова [6], Л. Васильченко [5], О. Венгер [2], Т. Гусєва [2], В. Дворник [3], Л. Єрис [3], О. Ісаєва [4], Л. Каськова [1], Т. Кравченко [5], В. Кузь [3], Г. Кузь [3], Н. Лотиш [5], Р. Папінко [5], О. Прокопенко [7], А. Раза [8], О. Сماشна [2], О. Тесленко [3], Н. Хусейн [8], Г. Шайнер [4], А. Шахарова [6], Н. Янко [1], П. Яценко [1] та інші.

Результати

Сьогодні вітчизняна система охорони здоров'я шукає способи виходу з кризової ситуації та будує нову модель, наближену до європейських стандартів. Цей процес вимагає суттєвої зміни парадигми базової середньої та вищої медичної освіти.

З огляду на сучасні тенденції розвитку педагогічної науки найактуальнішими для розвитку конкурентоспроможності української медичної освіти у світовому просторі, на нашу думку, є нижчезазначені освітні технології та методики навчання в медичних закладах вищої освіти України.

1. Дистанційне навчання.

Сьогоднішні надзвичайні умови в нашій державі є викликом для освітньої системи та громадян. Тому сучасна вища медична освіта має сформувати спеціальне освітнє середовище, яке дозволить виховати конкурентоспроможних і компетентних фахівців системи охорони здоров'я на ринку праці, здатних якісно виконувати професійні обов'язки, швидко ухвалювати рішення в умовах пандемії чи воєнного стану, вдосконалюватися упродовж життя тощо [4, с. 49].

Нині, коли традиційна взаємодія зі студентами – «викладач – аудиторія» – поступово нівелюється та потребує змін, велику конкурентоспроможність набувають дистанційне й онлайн-навчання, які швидко витісняють традиційну заочну форму навчання в закладах вищої медичної освіти.

Дистанційна освіта – це можливість навчатися та здобувати необхідні знання дистанційно від навчального закладу у зручний час.

Дистанційне навчання – це єдиний спосіб і можливість продовжити навчальний процес в умовах війни, особливості якого дають змогу знайти індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти з огляду на особливості сприйняття навчального матеріалу та середовища.

Як і будь-який інший підхід у навчанні, використання дистанційних технологій у процесі здобуття освіти має позитивні наслідки, дозволяючи визначити переваги та можливі проблеми впровадження певних технологій.

Відомо, що технології дистанційного навчання дають змогу:

- централізовано управляти процесом навчання в електронному форматі;
- ефективно забезпечувати студентів навчальними матеріалами;
- підтримувати сучасні стандарти у сфері технологій дистанційного навчання;
- багаторазово використовувати персональний контент [7, с. 7].

Організація навчального процесу в системі дистанційного навчання має свої психолого-педагогічні особливості (рис. 1).

У нинішніх умовах дистанційне навчання в закладах вищої медичної освіти зазвичай синхронне (вебінари та відеоконференції) або асинхронне (чати та форуми) залежно від завдань і цілей, подання інформаційних матеріалів [5, с. 30].

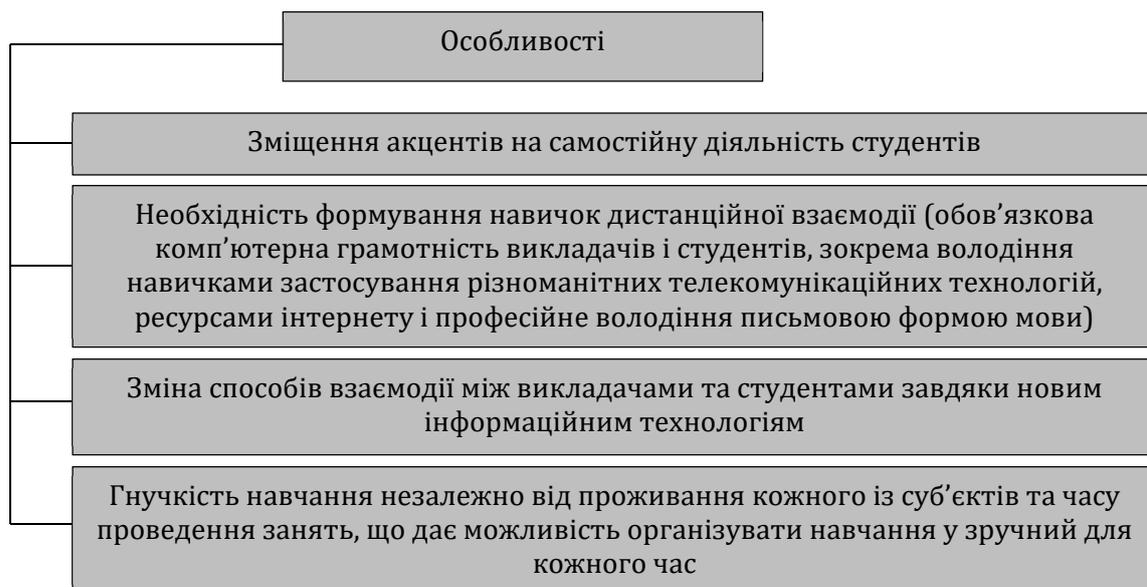

Рис. 1. Психолого-педагогічні особливості організації навчального процесу в системі дистанційного навчання

Джерело: [2, с. 63].

Основні види занять дистанційного навчання: лекція, практичне заняття, семінар, лабораторне заняття, консультація та інші відповідно до чинних нормативних документів.

Однак, як свідчить досвід, дистанційна освіта може мати й інші види занять. Наприклад у Канаді студенти-медики мають практикум сімейної медицини. Вони спостерігають за роботою сімейних лікарів без участі в ній. За кожним зі студентів наглядає окремий лікар [8, с. 37].

Також важливим елементом роботи зі студентами-медиками в Канаді є професійно-компетентні семінари, які проводять два викладачі – лікар та працівник суміжної сфери. Завдяки таким семінарам створюється ефективна комунікація з пацієнтами, родинами пацієнтів, медичними працівниками [8, с. 37].

Відзначимо, що суттєвий недолік дистанційного формату навчання – це відсутність невербальної комунікації та взаємодії. Однак, незважаючи на те, що цей формат навчання не зовсім звичайний і містить недоліки, багатьом здобувачам освіти подобається такий режим навчання [6, с. 23].

Отже, дистанційне навчання робить медичну освіту доступнішою. Проте, надаючи йому перевагу, ми не маємо обирати між доступністю та якістю.

2. Інтерактивні технології (інформаційно-комп'ютерні технології).

Гнучкість, адаптивність, модульність, економічна ефективність, орієнтація на споживача, покладання на передові комунікаційні й інформаційні технології стали характерними ознаками сучасного освітнього процесу. Завдяки цьому створились умови для розвитку глобального освітнього простору, експорту й імпорту освіти, об'єднання світового інтелектуального, творчого, інформаційного та науково-педагогічного потенціалів.

Сучасні інновації дозволяють розробляти ефективні освітні технології, що значно підвищує якість та доступність освіти.

На нашу думку, однією з перспективних інновацій у навчальному процесі вищої медичної освіти є мультимедійні технології.

Нині мультимедійні технології є одним із перспективних напрямків інформатизації навчального процесу. Ефективність навчального процесу підвищується внаслідок ефективного застосування сучасних інформаційних технологій, зокрема завдяки одночасному наданню викладачем теоретичних відомостей та демонстраційного матеріалу з високою наочністю [1, с. 182].

Функція мультимедійних технологій у структурі навчання полягає в тому, що вони:

- виступають джерелом інформації;
- беруть на себе окремі функції вчителя;
- є особливостями різних видів наочностей. Тож комп'ютер значно розширює уявлення про предмет навчання. Комп'ютерна програма значно розширює простір освітнього середовища.

Їх застосування в освітньому процесі дає змогу подати навчальний матеріал не лише у традиційній, а й у більш доступній для здобувачів освіти візуально-вербальній формі. Мультимедійні освітні технології у разі активного використання інтернет-ресурсів дають можливість активно розвивати загальний інтелектуальний потенціал здобувачів вищої освіти.

Використання викладачами мультимедійних технологій під час лекційних та практичних занять дає можливість здобувачам освіти зацікавитися новою інформацією, одразу включитися в роботу та легко засвоїти переданий матеріал.

Використання інформаційних технологій сприяє формуванню стосунків між викладачем і здобувачем, які гарантують рівноправну активність та співтворчість, і чимдалі розвиватиметься система, побудована на таких засадах, тим краще, адже розвиток суспільства вимагає більшої самостійності, інтелектуальності та незалежності людей.

Для подальшого розвитку освітніх інформаційних технологій необхідно вирішити стратегічні завдання, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Основні стратегічні завдання

№	Завдання
1	Систематизація. Має бути єдина стратегічна політика в освітньому процесі
2	Комплексність, тобто спільне використання педагогічного, навчально-методичного й організаційного забезпечення інформаційних освітніх технологій
3	Комунікація. Необхідно підняти рівень телекомунікаційних технологій і забезпечити їх необхідним фінансуванням
4	Стандартизація. Наявні інформаційні освітні системи якісно відрізняються за моделями, технологіями, формами організації
5	Нормативно-правове забезпечення

Джерело: [3, с. 88].

Вирішення цих завдань зумовить підвищення якості освіти, що є вагомим чинником відтворення продуктивних сил суспільства.

У галузі медичної освіти це сприятиме вдосконаленню фундаментальної наукової та професійно-практичної підготовки майбутніх лікарів, формуванню високого інтелектуального потенціалу та всебічному розвитку особистості.

3. Особистісно-орієнтована освіта.

Варто зауважити, що для майбутніх лікарів важливою є клінічна практика, тобто робота з реальними пацієнтами, збір історії хвороби, проведення діагностичних досліджень, відпрацювання практичних навичок безпосереднього спілкування з пацієнтом, які здобувачу освіти складніше засвоїти під час дистанційного навчання.

Навчальні дисципліни, які викладаються в медичних ЗВО, є практико-орієнтованими, а тому передбачають безпосередню роботу з пацієнтом. Перехід на дистанційну форму навчання визначив перед медичними навчальними закладами завдання вдосконалити методику навчання з використанням сучасних інформаційно-освітніх технологій, створення такого навчального онлайн-середовища, в якому можна формувати практичні навички майбутніх лікарів без традиційного зорового контакту між студентом та викладачем, без проведення клінічної бесіди, перебуваючи в одному фізичному просторі з пацієнтом.

Вирішенням визначеного завдання стало використання викладачами особистісно-орієнтованого підходу, що забезпечує позитивне самопочуття всіх учасників освітнього процесу, різноманітних інтерактивних та віртуальних методів, моделювання професійних ситуацій, що сприяють розвитку клінічного мислення та формування у здобувачів освіти мотивації до активної пізнавальної діяльності в новому дистанційному освітньому форматі [6, с. 64].

Насамкінець зауважимо, що окрім вищезгаданих технологій та методик навчання в медичних закладах, конкурентоспроможною українську медичну освіту у світовому просторі можуть зробити:

- навчання як елемент дослідження;
- проблемне навчання;
- case-study метод;
- диференційоване навчання;
- тренінгові технології навчання;
- розвивальне навчання;
- інтегральна педагогічна технологія;
- гуманістичне виховання.

Для впровадження цих освітніх технологій та методик навчання медичні університети мають залучатися до пошуку та розроблення змісту прогресивних освітніх програм і нових освітніх технологій, ефективних методів управління навчальним процесом та своєю діяльністю.

Отже, впровадження розглянутих у статті технологій та методик у вищу медичну освіту сприятиме зближенню вітчизняної вищої медичної освіти з європейськими освітніми системами, задовольнить потреби галузі охорони здоров'я та сприятиме підвищенню якості медичного обслуговування населення нашої країни.

Висновки

Запорукою конкурентоспроможності української медичної освіти у світовому просторі є її якість.

Необхідними кроками для підвищення якості української вищої медичної освіти є:

1. Підвищення авторитету медичних ЗВО, випускників, забезпечення медичної галузі кваліфікованими кадрами, їхнє працевлаштування.
2. Розвиток наукових досліджень та посилення їх впливу на освіту і науку в Україні та за її межами.
3. Широке впровадження дистанційної та онлайн-освіти.
4. Підвищення якості освітнього процесу, використання в ньому інтерактивних та інформаційно-комп'ютерних технологій.
5. Автономія університетів, їх структурних підрозділів, посилення ролі та відповідальності колективів кафедр, інститутів, факультетів та окремих підрозділів.
6. Постійне здобуття студентами нових знань, рання профорієнтація, пошук талановитих студентів, ефективні методи мотивації студентів та викладачів, їхня соціальна захищеність.

Список використаних джерел

1. Андріянова О. Ю., Каськова Л. Ф., Янко Н. В., Яценко П. І. Використання мультимедійних технологій в навчальному процесі під час дистанційного навчання. *Вісник проблем біології і медицини*. 2021. № 3 (161). С. 181–184. DOI 10.29254/2077-4214-2021-3-161-181-184.
2. Венгер О. П., Сماشна О. Є., Гусева Т. П., Сас Л. М., Мисула Ю. І., Білоус В. С., Люта О. О., Коваль М. Є., Іваніцька Т. І. Дистанційне навчання в медичному закладі освіти як виклик сучасним умовам. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2023. № 3. С. 62–67. DOI:10.11603/1681-2786.2022.3.13439.
3. Дворник В. М., Кузь Г. М., Єрис Л. Б., Тесленко О. І., Кузь В. С. Тенденції сучасної медичної освіти. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки*. 2022. № 7. С. 88–89.
4. Ісаєва О., Шайнер Г. Дистанційне навчання студентів-медиків у кризових умовах. *Молодь і ринок*. 2022. № 3–4 (201–202). С. 49–53.
5. Кравченко Т., Лотиш Н., Папінко Р., Васильченко Л. Навчання в інтернатурі у воєнний час: гібридний варіант. *Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми науки, освіти і суспільства в Україні та світі»*. Полтава, 29 вересня 2022 р. С. 29–31. URL: <https://repo.odmu.edu.ua:443/xmlui/handle/123456789/11814>.
6. Shakharova A., Beisenova L., Amerkhanova A. Economic education of the future for the XXI century: challenges, problems, prospects. *Futurity Education*. 2022. № 2 (1). P. 19–28. DOI: 10.57125/FED/2022.10.11.21.
7. Prokopenko O. Technological challenges of our time in the digitalization of the education of the future. *Futurity Education*. 2021. № 1 (2), P. 4–13. DOI: 10.57125/FED/2022.10.11.14.
8. Raza A., & Hussain N. Problems and challenges of future medical education: current state and development prospects. 2022. *Futurity Education*. № 2 (3). P. 31–43. DOI: 10.57125/FED/2022.10.11.32.